

"Hâfız Ali'nin dersini ne tarzda anladığını gösteren bir fıkrasıdır." mektubunu tafsilatıyla açıklar mısınız?

Hafız Ali Ağabey Otuz Birinci Mektub'un On Dördüncü Lem'asının İkinci Makam'ından aldığı feyiz ve istifadeyi, bu mektubunda Üstad Hazretlerine ifade ediyor. [On Dördüncü Lem'anın İkinci Makamı Bismillah](#) bahsinin ilmi ve derin bir izahıdır.

Bu izaha kısaca bir işaret edelim.

Besleme Allah, **Rahman** ve **Rahim** isimlerinden mürekkep külli ve mübarek bir kelimedir.

Allah lafzı kıymetli bir mücevher kutusu gibi bütün isim ve sıfatları dairesine ve içine alır ve her bir isim ve sıfata da işareti haizdir. Yani o isim ve sıfatlara tek tek mana olarak işaret eder. Bu kapsamlı ihata ve kuşaticılık manası Allah'ın diğer has ve özel isimlerinde yoktur. O has ve özel isimler sadece kendi manasına işaret ve delalet ederler, başka isimlere ve sıfatlara işaret etmezler.

Allah lafzının diğer özel isimlerden farkı ise, Allah lafza-i celali Zat-ı Akdesin bir unvan ve ismidir. Yani Allah'ın Zatına ait bir isim ve sıfattır. Bütün mükemmel isim ve sıfatların kaynağı ve membaı Allah'ın Zat-ı Akdesi olmasından dolayı, Allah'ın zatını temsil eden Allah lafzı dolaylı olarak bütün mükemmel isim ve sıfatlara da işaret ve delalet ediyor.

Mesela **Rahman** Allah'ın özel bir ismidir ama sadece müsemmasına, yani kendi manasına işaret eder, sair isim ve sıfatlara ihata ve işareti yoktur. Bu noktadan **Rahman, Allah lafzı** gibi kuşaticı ve ihatalı bir isim değildir.

Eski tabir ile "**Rahman; ism-i has tecelli-i ammdır; Rahim ise ism-i amm tecelli-i hasdır.**" Yani **Rahman isim** olarak Allah'ın özel bir ismidir. Bu yüzden başkalarına müstakilen verilmesi caiz değildir; ama tecelli noktasından bütün mahlukatı içine alır. Mümin kafir, zalim mazlum, müttaki, fasık, canlı cansız ayırımı yapmaksızın bütün mahlukata şefkati ile tecelli eder, ahiret hayatından çok, dünya hayatına bakar. Yani Rahman ismi dünya hayatında galiben tecelli eder. Rahman isminin büyük nimetlere bakması, ayırım yapmaksızın her şey üstünde tecelli etmesinden dolayıdır.

Rahim ismi ise umumi bir isimdir, isim olarak herkese verilebilir, ama tecelli noktasından hususidir, dünya hayatından çok, ahiret hayatına bakar. Bu yüzden kafirler, zalim ve dinsizler dehşetli mahşer meydanında Rahim ismine mazhar olamayacakları için azap devamlı ve şiddetli olacaktır.

Rahim ismi dünya ve ahirette ekseri mümin ve müttakilere tecelli eder. Fakat dersine çalışan talebe ile çalışmayan talebe arasında Rahim ismi sadece çalışan talebe için tecelli eder, ona hususi ikram yapar. Bu manada alırsak, kafirler de tecelli kapsamına girerler. Yani Rahim hem dünya hem de ahirette hususi tecelli ediyor. Dünyada fitratın kanunlarına uyanlara ahirette ise imana tabi olanlara bakıp tecelli edecek. Lakin Rahman ismi dünyada ayırım yamaksızın her şey üstünde tecelli ediyor.

Burada Birinci Sırı numune olarak ele alacak olursak:

"BİRİNCİ SIR"

"Bismillâhirrahmânirrahîm'in bir cilvesini şöyle gördüm ki: Kâinat simasında, arz simasında ve insan simasında, birbiri içinde birbirinin nümunesini gösteren üç sikke-i rububiyet var."

"Biri, kâinatın heyet-i mecmuasındaki teavün, tesanüd, teânuk, tecavübden tezahür eden sikke-i kübrâ-yı Ulûhiyettir ki, Bismillâh ona bakıyor."

"İkincisi, küre-i arz simasında, nebâtat ve hayvanâtın tedbir ve terbiye ve idaresindeki teşabüh, tenasüp, intizam, insicam, lûtuf ve merhametten tezahür eden sikke-i kübrâ-yı Rahmâniyettir ki, Bismillâhirrahmân ona bakıyor."

"Sonra, insanın mahiyet-i câmiasının simasındaki letâif-i refet ve dekaik-i şefkat ve şuâât-ı merhamet-i İlâhiyeden tezahür eden sikke-i ulyâ-yı Rahîmiyettir ki, Bismillâhirrahmânirrahîm'deki er-Rahîm ona bakıyor."

"Demek, Bismillâhirrahmânirrahîm, sahife-i âlemde bir satır-ı nuranî teşkil eden üç sikke-i ehadiyetin kudsî ünvanıdır ve kuvvetli bir haytıdır ve parlak bir hattıdır. Yani, Bismillâhirrahmânirrahîm, yukarıdan nüzul ile, semere-i kâinat ve âlemin nüsha-i musaggarası olan insana ucu dayanıyor. Ferşi Arşa bağlar, insanî arşa çıkmaya bir yol olur."(1)

Bismillahirrahmanirrahîm'deki **Allah, Rahman** ve **Rahim** isimlerinin kainattaki tecellisi büyükten küçüğe bir tevhit mührüdür.

Allah ism-i celili bütün kainattaki unsurların kendi aralarında olan yardımlaşma, dayanışma, kucaklaşma ve cevaplaşma gibi fiillerin dili ile Allah'ın birlik ve tevhit sikkesini temsil eder.

Rahman ismi de dünyadaki bitki ve hayvan taifesinin tedbir ve terbiye edilmesinde benzerlikler birbiri ile olan uyumluluk, intizam, insicam, lütuf gibi icraatların dili ile, Allah'ın dünya sahifesindeki birlik ve tevhit mührüne işaret eder.

Rahim ismi ise insanın geniş mahiyetindeki rahmet, merhamet ve şefkat gibi tecellilerin ve fiillerin dili ile Allah'ın insan mahiyetinde görünen birlik ve tevhit mührüne bakar.

Yani tevhidin üç büyük mührü **kainat, dünya** ve **insan** üzerine vurulan mühürleridir. Bunu şöyle bir temsil ile akla yaklaştıralım.

Kainat okyanus olsun, dünya deniz, insan ise bir avuç su olsun. Her birine kelime-i tevhid yazısını yazalım. Okyanusa dev ve büyük harflerle tevhid kelimesini yazdık ve altına dev bir mühür vurduk. Okumak için bütün okyanusu kuşatacak ya gözün olacak ya da okyanusu kapsayacak bir mevkie çıkmak lazım. Bu da herkese mümkün değildir.

Dünyayı temsil eden denizin üstüne orta boyda harflerle tevhid yazısını yazdık ve altına mührünü bastık. Bunu da okumak ve ihata etmek çok zordur, külli bir nazar lazımdır.

Ve üçüncüsü, insanı temsil eden bir avuç suyun üstüne bir kelime-i tevhit yazdık, bunu herkes rahatlıkla ve ihata ile okuyabilir ve mührü görebilir.

Bu üç mührü ve tevhit kelimesini okumak aşağıdan yukarı doğru olmalıdır. Yukarıdan aşağıya okumak ve görmeye çalışmak çok zordur. **Bir avuç suda yazılan tevhid kelimesi ehadiyeti temsil eder, okyanusta yazılan tevhit ise vahidiyeti temsil eder.**

Özetleyecek olursak, üç sikke-i ehadiyet kainatta **Allah** isminin tecellisi, dünyada **Rahman** isminin tecellisi ve insanda **Rahim** isminin tecellisi suretinde vurulan birlik ve tevhit mühürleri anlamındadır. Bu üç isimin temsil ettiği tecelliler tevhidin kainat, dünya ve insan sayfalarında nurani birer satırlarıdır.

(1) bk. [Lem'alar, On Dördüncü Lem'a.](#)